

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 21 lutego 2013 roku - nr (...) - Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. stwierdził, że M. W. od dnia 3 września 2012 roku nie podlega ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu jako pracownik u płatnika składek: Sklep (...) spółka cywilna R. W., V. W.. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że krótko po podjęciu zatrudnienia, zostały wystawione wnioskodawczyni zaświadczenia o niezdolności do pracy z powodu choroby w okresie ciąży. Ponadto organ rentowy miał ustalić, że wnioskodawczyni stała się niezdolna do pracy jeszcze przed zgłoszeniem jej przez płatnika składek do ubezpieczeń społecznych. W ocenie ZUS nie istniała rzeczywista potrzeba gospodarcza zatrudnienia pracownika na umówionym stanowisku. Stanowisko to zostało utworzone specjalnie w celu objęcia M. W. ochroną ubezpieczeniową. Umowa o pracę z dnia 3 września 2012 roku przewidywała jej zatrudnienie na stanowisku kierownika sklepu na $\frac{3}{4}$ etatu z wynagrodzeniem zasadniczym w wysokości 3500 zł. ZUS ustalił również, że wnioskodawczyni od dnia 1 listopada 2007 roku była zatrudniona w pełnym wymiarze czasu pracy u innego płatnika składek, gospodarczo powiązanego z R. W. (2). Zdaniem organu rentowego nie jest możliwe, aby w spornym okresie wnioskodawczyni pracowała równolegle na 1 i $\frac{3}{4}$ etatu ze względu na stan jej zdrowia w okresie ciąży. W ocenie ZUS umowa o pracę z dnia 3 września 2012 roku została sporządzona dla pozorów, a zgłoszenie do ubezpieczeń miało charakter fikcyjny i zmierzało jedynie do uzyskania dodatkowego tytułu do ubezpieczeń społecznych i skorzystania ze świadczeń z ubezpieczenia społecznego w związku z ciążą i macierzyństwem od wyższej podstawy ich wymiaru.

/decyzja - k. 120 - 121/

Odwołanie od ww. decyzji w dniu 21 marca 2013 roku złożyła M. W., wnosząc o jej zmianę poprzez ustalenie podlegania obowiązkowo ubezpieczeniom społecznym z tytułu zatrudnienia u płatnika składek: Sklep (...) spółka cywilna R. W., V. W.. Podniosła, że płatnik składek ze względu na rozmiar sklepu oraz ilość zatrudnionych osób potrzebował osoby, która będzie potrafiła wdrożyć i obsługiwać specjalistyczny program komputerowy HIPERMARKET, a wnioskodawczyni posiadała niezbędne do tego kwalifikacje. Wnioskodawczyni była już wcześniej zatrudniona u R. W. (2) i cieszyła się jego zaufaniem. Wnioskodawczyni przyznała, że w chwili zatrudnienia wiedziała o ciąży, ale lekarz medycyny pracy orzekł o jej zdolności do pracy. Wnioskodawczyni miała też faktycznie pełnić wszystkie obowiązki kierownika sklepu do czasu choroby.

/odwołanie - k. 2 - 7/

W odpowiedzi na odwołanie z dnia 2 kwietnia 2013 roku organ rentowy wniósł o jego oddalenie, podtrzymując stanowisko wyrażone w zaskarżonej decyzji. ZUS podniósł ponadto, że pełnomocnik wnioskodawczyni A. W. nie jest osobą wskazaną w art. 87 § 1 k.p.c. ani w art. 465 § 1 k.p.c., a złożona umowa zlecenia budzi wątpliwości organu rentowego w zakresie trwałości stałego stosunku zlecenia pomiędzy wnioskodawczynią a A. W..

/odpowiedź na odwołanie - k. 50 - 51/

Sąd Okręgowy w Łodzi VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 23 października 2014 roku, wydanym w sprawie o sygn. akt VIII U 996/13, z odwołania M. W. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. z dnia 21 lutego 2013 roku - nr (...) zmienił zaskarżoną decyzję i ustalił, że wnioskodawczyni M. W. podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym: emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu od dnia 3 września 2012 roku z tytułu zatrudnienia jako pracownik u płatnika składek R. W. (3) i V. W. (2), współników spółki cywilnej Sklep (...).

/wyrok - k. 226/

Sąd Apelacyjny w Łodzi III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 28 lipca 2015 roku, wydanym w sprawie o sygn. akt III AUa 1532/14 na skutek apelacji organu rentowego od ww. wyroku uchylił zaskarżony wyrok oraz zniósł postępowania przed Sądem Okręgowym i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Łodzi pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego. Sąd Apelacyjny podniósł, że pełnomocnikiem wnioskodawczyni, który podpisał odwołanie oraz reprezentował ją przed Sądem I instancji była osoba, która nie została wymieniona w przepisie art.87 § 1 kpc. Występowanie w charakterze pełnomocnika procesowego osoby, która nie może być pełnomocnikiem oznacza brak należytego umocowania powodujący nieważność postępowania – art.379 pkt. 2 kpc. Sąd II instancji wskazał także, że nienależyta reprezentacja strony, na skutek działania osoby, która nie może być pełnomocnikiem, nie stanowi podstawy do odrzucenia pozwu. Stwierdzenie, że pełnomocnik strony nie mógł być pełnomocnikiem stanowi podstawę do wszczęcia przez Sąd pierwszej instancji postępowania naprawczego na podstawie art. 130 kpc

/wyrok z uzasadnieniem - k. 263-266v/

Zarządzeniem z dnia 21 września 2015 roku wnioskodawczyni została wezwana do usunięcia braków formalnych odwołania poprzez jego podpisanie w terminie tygodniowym od daty doręczenia pod rygorem zwrotu odwołania.

/zarządzenie - k. 268, wezwanie - 269/

W dniu 5 października 2015 roku wnioskodawczyni podpisała odwołanie.

/odwołanie - k. 7/

W toku postępowania strony podtrzymały swoje stanowiska w sprawie. Pełnomocnik wnioskodawczyni poparł odwołanie. Pełnomocnik ZUS wniósł o odrzucenie odwołania ewentualnie o jego oddalenie i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych liczonych od wartości przedmiotu sporu, przy czym wartość przedmiotu sporu określił na kwotę 13.398,00 zł - jako równowartość składek za 12 miesięcy. Pełnomocnik wnioskodawczyni również wniósł o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego liczonych od wartości przedmiotu sporu wskazanych przez pełnomocnika ZUS. Płatnicy przyłączyli się do stanowiska strony odwołującej się.

/stanowiska stron - e-protokół z dnia 19 grudnia 2016 roku - 00:31:02 - 00:47:16 - płyta
- k. 339/

Sąd Okręgowy w Łodzi ustalił następujący stan faktyczny:

M. W. urodziła się w dniu (...) i ma wykształcenie średnie - ukończyła Liceum Ekonomiczne w Ł..

/okoliczności bezsporne, a nadto: świadectwo w aktach osobowych - k. 113/

W dniu 3 września 2012 roku podpisała umowę o pracę na czas nieokreślony z R. W. (2) prowadzącym działalność gospodarczą pod nazwą Sklep (...), (...) s.c. - w wymiarze $\frac{3}{4}$ etatu, na stanowisku kierownik sklepu z wynagrodzeniem w wysokości 3.500,00 zł brutto miesięcznie. Jako miejsce wykonywania pracy wskazano ulicę (...) w Ł.. Jako datę rozpoczęcia pracy wskazano zaś dzień 3 września 2012 roku.

/umowa o pracę w aktach osobowych - k. 113/

We wcześniejszym okresie współnikiem R. W. (3) prowadzącego działalność gospodarczą pod nazwą Sklep (...) był J. Z..

/bezsporne/

Zbieżność nazwisk wnioskodawczyni M. W. i zainteresowanej V. W. (2) jest przypadkowa. Między nimi nie istnieje żadne pokrewieństwo ani powinowactwo.

/okoliczności bezsporne/

W dniu 4 września 2012 roku wnioskodawczyni otrzymała zaświadczenie lekarskie o braku przeciwwskazań do wykonywania pracy na stanowisku kierownika sklepu.

/zaświadczenie w aktach osobowych - k. 113/

Na listach obecności za miesiące: wrzesień, październik i do 3 listopada 2012 roku widnieją podpisy M. W.. Od 5 listopada 2012 przy jej nazwisku widnieje adnotacja: zwolnienie.

/dokumentacja osobowa - k. 35 - 39/

W okresie od 1 stycznia 2011 roku do 31 grudnia 2011 roku kierownikiem sklepu przy ul. (...) w Ł. była V. W. (2). Otrzymywała początkowo wynagrodzenie w wysokości 1.386,00 zł brutto, a następnie w wysokości 1.437,00 zł brutto i 1.506,00 zł brutto.

/akta osobowe - k. 293; zeznania R. W. (3) - e-protokół z dnia 19 grudnia 2016 roku - 00:30:38 - 00:31:02 - płyta - k. 339 w zw. z e-protokół z dnia 14 marca 2016 roku - 00:33:01 - 00:53:49 płyta - k. 285; zeznania V. W. (2) - e-protokół z dnia 19 grudnia 2016 roku - 00:30:20 - 00:30:38 - płyta - k. 339 w zw. z e-protokół z dnia 14 marca 2016 roku - 00:53:49 - 01:03:40 - płyta - k. 285/

Sklep był otwarty w godzinach od 6.00 do 22.00 .

/bezsporne/

Wnioskodawczyni pracowała już wcześniej na stanowisku kierownika sklepu w okresie od 15 lutego 2000 roku do 31 marca 2006 roku w P.H.U. (...) oraz od 14 czerwca 2006 roku do 31 października 2007 roku w (...) sp. j. w Z., a wcześniej jako sprzedawca i księgowa.

/świadczenia pracy w aktach osobowych - k. 113; świadectwa pracy w aktach osobowych - k. 74/

Od dnia 1 listopada 2007 roku M. W. była zatrudniona na stanowisku kierownika w (...) J. i J. Z. sp. j. (wcześniej Delikatesy sp. j. J. i J. Z.) w pełnym wymiarze czasu pracy, od dnia 1 stycznia 2013 roku z wynagrodzeniem w wysokości 1.600,00 zł brutto.

/akta osobowe - k. 74; zeznania wnioskodawczyni - e-protokół z dnia 19 grudnia 2016 roku - 00:23:58 - 00:24:13 - płyta - k. 339 w zw. z e-protokół z dnia 14 marca 2016 roku - 00:03:47 - 00:12:59; zeznania świadka J. Z. - e-protokół z dnia 14 marca 2016 roku - 01:07:05 - 01:16:31/

W (...) J. i J. Z. sp. j. pracowała we wrześniu i październiku 2012 roku od godziny 6 -14. Wykorzystała również 10 dni urlopu wypoczynkowego.

/listy obecności - k. 290 - 291/

Wnioskodawczyni w okresie od 1 marca do 30 listopada 2010 roku uczestniczyła w projekcie szkoleniowym „Dobrym szefem być...” obejmującym problematykę zarządzania zespołem oraz systemu informatycznego zarządzania relacjami z klientem - (...).

/certyfikat - k. 24 - 25/

Program komputerowy Hipermarket służący do obsługi sklepów był już zainstalowany w systemie informatycznym Sklepu (...).

/zeznania wnioskodawczynie - e-protokół z dnia 19 grudnia 2016 roku - 00:23:58 - 00:24:13 - płyta - k. 339 w zw. z e-protokół z dnia 14 marca 2016 roku - 00:12:59 - 00:23:58 - płyta
- k. 285/

W dniu 1 września 2010 roku została zawarta umowa na sklep (...) pomiędzy (...) Centrum Sp. z o.o., a R. W. (2) i J. Z. prowadzącymi działalność gospodarczą pod nazwą Sklep (...) s.c R. W. (2), J. Z., na mocy której wspólnicy zobowiązali się do stałego stosowania programu komputerowego HIPERMARKET. Jednocześnie Sieć Centrum zapewniło na zasadzie wyłączności, świadczenie usług opieki informatycznej.

/umowa – k.211-216/

W dniu 20 sierpnia 2012 roku wnioskodawczynie została przyjęta do Centrum (...) w 8 tygodniu ciąży z rozpoznaniem: „krwawienie we wczesnym okresie ciąży - poronienie zagrażające”.

/dokumentacja medyczna - k. 309/

Wnioskodawczynie wiedziała, że jest w ciąży co najmniej od 2 sierpnia 2012 roku, kiedy w badaniu lekarskim stwierdzano wczesną ciążę. Karta ciąży prowadzona była od dnia 30 sierpnia 2012 roku.

/dokumentacja medyczna, karta ciąży - k. 96 zeznania wnioskodawczynie - e-protokół z dnia 19 grudnia 2016 roku - 00:23:58 - 00:24:13 - płyta - k. 339 w zw. z e-protokół z dnia 14 marca 2016 roku - 00:12:59 - 00:23:58; dokumentacja medyczna - k. 304/

Lekarz prowadząca ciążę wystawiła wnioskodawczynie zwolnienie lekarskie na okres od 1 do 30 września 2012 roku. Chciała również wystawić zwolnienie na okres od 1 do 30 października 2012 roku, ale wnioskodawczynie nie zgodziła się na to, mimo istniejących ku temu wskazań medycznych. Kolejne zwolnienie zostało wystawione od 5 listopada do 4 grudnia 2012 roku. Wszystkie zwolnienia lekarskie miały związek z zagrożoną ciążą wnioskodawczynie. Wnioskodawczynie otrzymała luteinę, czyli lek podtrzymujący ciążę. Nie jest to lek standardowo podawany w niepowikłanej ciąży.

/dokumentacja medyczna - k. 304; zeznania świadka B. Ł. - W.
- e-protokół z dnia 19 grudnia 2016 roku - 00:04:58 - 00:14:35 - płyta - k. 339/

M. W. w dniu (...) urodziła dziecko.

/okoliczność bezsporna, a nadto: akt urodzenia - k. 96; dokumentacja medyczna - k. 306/

Z dniem 1 czerwca 2014 roku właścicielem Sklepu (...) s.c. R. W. (3), M. P. stała się A. T. prowadzącą działalność gospodarczą pod nazwą (...) A. T..

/informacja - k. 195/

Na liście obecności w (...) A. T. znajdują się podpisy wnioskodawczynie od dnia 2 czerwca 2014 roku.

/lista obecności - k. 195/

Wnioskodawczynie nie pracuje obecnie w (...) A. T..

Z ubezpieczeń z tego tytułu została wyrejestrowana. Znowu podjęła pracę w sklepie (...).

/zeznania wnioskodawczynie - e-protokół z dnia 19 grudnia 2016 roku - 00:24:13 - 00:28:50 - płyta - k. 339/

Sąd ustalił stan faktyczny na podstawie powołanych dowodów w postaci dokumentów znajdujących się w aktach sprawy, w tym w aktach ZUS oraz częściowo na podstawie zeznań wnioskodawczynie, zainteresowanych oraz świadków - J. Z. oraz B. Ł. - W.

Zeznania wnioskodawczynie oraz zainteresowanych - R. W. (3) i V. W. (2) – okazały się niewiarygodne w przeważającej części. Z pewnością na ich podstawie nie można przyjąć, że wnioskodawczynie faktycznie świadczyła pracę na rzecz płatnika składek na podstawie umowy o pracę z dnia 3 września 2012 roku.

Przede wszystkim należy wziąć pod uwagę stan zdrowia wnioskodawczynie w spornym okresie. Dokumentacja medyczna nie pozostawia wątpliwości, że ciąża wnioskodawczynie niemal od samego początku była zagrożona. Potwierdziła to świadek B. W. – lekarz prowadzący ciążę M. W.. Wnioskodawczynie była hospitalizowana już 20 sierpnia 2012 roku. Od 1 września 2012 roku przez całą ciążę była nieprzerwanie niezdolna do pracy, co potwierdzają zapisy w dokumentacji medycznej. Świadek B. W. wyjaśniła, że przekreśliła zapis o kolejnym zwolnieniu od dnia 1 października 2012 roku jedynie na prośbę wnioskodawczynie. Wnioskodawczynie przyjmowała ponadto lek, który zapisuje się kobietom w ciąży zagrożonej. Podjęcie w tej sytuacji dodatkowego zatrudnienia, co oznaczałoby pracę w łącznym wymiarze 1 i $\frac{3}{4}$ etatu, byłoby nieracjonalne i niezrozumiałe. Trudno uwierzyć, aby wnioskodawczynie w ten sposób ryzykowała zdrowiem swoim i swojego dziecka.

Niewiarygodne są przy tym zeznania wnioskodawczynie, tak jak i zeznania zainteresowanych, określające zakres jej rzekomych obowiązków. Sąd nie kwestionuje, że wnioskodawczynie miała kompetencje, aby zostać kierownikiem sklepu. Trudno jednak zrozumieć, w jaki sposób wnioskodawczynie miałyby sprawować nadzór nad pracownikami, skoro bywała w pracy tylko popołudniami. Niewiarygodne są także twierdzenia o zatrudnieniu wnioskodawczynie w celu wdrażania w sklepie systemu komputerowego, który przecież funkcjonował już przed dniem 3 września 2012 roku. Z umowy zawartej z Siecią Centrum w dniu 1 września 2010 roku wynika bowiem, że wspólnicy już wtedy zostali zobowiązani do stałego stosowania programu komputerowego HIPERMARKET i niewiarygodnym jest, aby przez okres ponad 2 lat program nie był używany przez pracowników. Z tego też powodu Sąd uznał za niewiarygodne w tym zakresie twierdzenia świadka - L. M..

Dodać trzeba, że wnioskodawczynię do pracy u zainteresowanych miał rzekomo polecić jej wcześniejszy pracodawca – J. Z., który zeznał, że nie wiedział nawet, że wnioskodawczynie pracuje dodatkowo poza sklepem (...). Natomiast płatnik R. W. (2) zeznał, że to J. Z. polecił wnioskodawczynię, jako rzetelnego pracownika na stanowisku kierownika. W ocenie Sądu doszło po prostu do porozumienia pomiędzy wnioskodawczynią, a J. Z. i R. W. (2), które miało na celu przygotowanie dokumentacji i podjęcie innych działań umożliwiających jej uzyskanie dodatkowego tytułu ubezpieczeń.

Zainteresowani R. W. (3) i V. W. (2) nie potrafili precyzyjnie określić zakresu obowiązków wnioskodawczynie, wyjaśnić potrzeby jej zatrudnienia. Nie wskazali kto i w jaki sposób kontrolował jej pracę i rozliczał ją z wykonywanych obowiązków. Nieuzasadniona jest też wysokość wynagrodzenia wnioskodawczynie, które wyraźnie różniło się od jej dotychczasowego wynagrodzenia na takim samym stanowisku oraz wysokości wynagrodzenia otrzymywanego przez pozostałych pracowników płatnika, w tym przez V. W. (2), która przed zostaniem wspólnikiem była zatrudniona na stanowisku kierownika sklepu ze znacznie niższym wynagrodzeniem.

W ocenie Sądu oznacza to również, że dokumentacja zatrudnienia wnioskodawczynie w Sklepie (...), (...) s.c. sporządzona została jedynie na potrzeby uwiarygodnienia nieistniejącego stosunku pracy.

Dowodem na faktycznie istniejący stosunek zatrudnienia nie są też składane przez wnioskodawczynię podpisy na liście obecności, ani dokumentacja księgową pracodawcy.

Po urodzeniu dziecka przez wnioskodawczynię nastąpiła zmiana właściciela sklepu. Rzekomy stosunek pracy został wtedy rozwiązany. Wnioskodawczynie zeznała, że nie pamięta, kiedy skończył się okres urlopu macierzyńskiego, a rozwiązanie umowy o pracę wynikało z przejścia jej obowiązków przez nową właścicielkę oraz braku zgody na pracę

w wymiarze 1/2 etatu. Sąd nie dał wiary tym twierdzeniom. Zgromadzony materiał dowodowy świadczy o tym, że wnioskodawczyni nigdy nie pracowała u płatnika składek Sklep (...), (...) s.c., a zgłoszenie jej do ubezpieczeń z tego tytułu miało na celu jedynie umożliwienie skorzystania ze świadczeń z ubezpieczenia społecznego związanych z chorobą w okresie ciąży i macierzyństwem ustalonych od dodatkowej, wyższej podstawy.

Sąd pominął dowód z dokumentacji dotyczącej sytuacji finansowej płatnika składek. Ekonomiczne możliwości zatrudnienia pracownika przez płatnika nie były kwestionowane przez organ rentowy, więc okoliczność ta nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia. Ponadto wskazać należy, że niepoświadczona za zgodność z oryginałem kserokopie dokumentów nie mają waloru dokumentu, a tym samym nie mogą stanowić dowodu w sprawie.

Sąd pominął również dowód z dokumentacji medycznej dotyczącej chorób niemających związku z ciążą i niezdolnością do pracy wnioskodawczyni.

Sąd Okręgowy w Łodzi zważył, co następuje:

Odwołanie M. W. nie zasługuje na uwzględnienie i jako takie podlega oddaleniu.

Zgodnie z art. 6 ust. 1 pkt 1, art. 8 ust. 1, art. 11 ust. 1 oraz art. 12 ust 1 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (t. j. Dz. U. z 2016 roku, poz. 963 ze zm.) obowiązkowym ubezpieczeniom: emerytalnemu, rentowemu, chorobowemu i wypadkowemu - podlegają pracownicy, czyli osoby fizyczne pozostające w stosunku pracy, w okresie od nawiązania stosunku pracy do dnia jego ustania.

Jak stanowi art. 1 ust 1 ustawy z dnia 25 czerwca 1999 roku o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa (t. j. Dz. U. z 2016 roku, poz. 372 ze zm.) osobom objętym ubezpieczeniem społecznym przysługują świadczenia pieniężne na warunkach i wysokości określonych ustawą w razie choroby i macierzyństwa.

W myśl art. 4 w ust 1 pkt 1 ustawy zasiłkowej ubezpieczony nabywa prawo do zasiłku chorobowego po upływie 30 dni nieprzerwanego ubezpieczenia chorobowego, jeżeli podlega obowiązkowo temu ubezpieczeniu. Od pierwszego dnia ubezpieczenia chorobowego prawo do zasiłku chorobowego przysługuje, zgodnie z ust. 3 pkt 3 powołanego przepisu, ubezpieczonym obowiązkowo, którzy mają wcześniejszy co najmniej 10-letni okres obowiązkowego ubezpieczenia chorobowego.

Kwestią sporną w rozpoznawanej sprawie było, czy M. W. podlega ubezpieczeniom społecznym jako pracownik płatnika składek - Sklep (...), (...) s.c.

O uznaniu stosunku łączącego strony za stosunek pracy rozstrzygają przepisy prawa pracy.

Zgodnie z art. 22 § 1 Kodeksu pracy przez nawiązanie stosunku pracy pracownik zobowiązuje się do wykonywania pracy określonego rodzaju na rzecz pracodawcy i pod jego kierownictwem oraz w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę, a pracodawca – do zatrudnienia pracownika za wynagrodzeniem. O tym, że strony zawarły umowę o pracę nie decyduje zatem samo formalne jej spisanie, lecz faktyczne i rzeczywiste realizowanie elementów charakterystycznych dla stosunku pracy. Jedną z najważniejszych cech pracy świadczonej w ramach stosunku pracy jest podporządkowanie pracownika.

Najistotniejszymi elementami stosunku pracy są: dobrowolność zobowiązania, obowiązek pracownika świadczenia pracy osobiście, w sposób ciągły, podporządkowany poleceniom pracodawcy, który jest obowiązany do wynagrodzenia pracownika za świadczoną na jego rzecz pracę, ponoszenie ryzyka gospodarczego, produkcyjnego i osobowego przez pracodawcę, staranne działanie w procesie pracy. Jak zważył Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 28 października 1998 roku (sygn. akt I PKN 416/98, publ. OSNAPiUS 1999, nr 24, poz. 775) brak bezwzględnego obowiązku osobistego świadczenia pracy wyklucza możliwość zakwalifikowania stosunku prawnego jako umowy o pracę (tak SN w wyroku z dnia 28.10.1998 r, I PKN 416/98). Zgodnie z art. 80 k.p. wynagrodzenie przysługuje pracownikowi za wykonaną

pracę, a nie jej rezultat. Pracodawca może również wymierzać określone przepisami prawa pracy kary w ramach odpowiedzialności porządkowej.

Art. 22 § 1¹ k.p. wskazuje, że zatrudnienie w warunkach określonych w § 1 jest zatrudnieniem na podstawie stosunku pracy, bez względu na nazwę zawartej przez strony umowy. Jak trafnie przyjął Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 7 kwietnia 1999 roku (I PKN 642/98, OSNAPiUS 2000, nr 11, poz. 417) nazwa umowy nie ma znaczenia, jeżeli nawiązany stosunek pracy ma cechy wskazane w art. 22 § 1 k.p.

W przedmiotowej sprawie nie ma jednak wątpliwości, że zgodnym zamiarem stron nie było zawiązanie stosunku o charakterze pracowniczym.

Organ rentowy stanął na stanowisku, że umowa o pracę zawarta między wnioskodawczynią a płatnikiem składek, jest nieważna, nie doszło bowiem faktycznie do nawiązania stosunku pracy.

Dokonane w sprawie ustalenia potwierdzają stanowisko organu rentowego, że spisanie umowy o pracę z dnia 3 września 2012 roku i zgłoszenie wnioskodawczyni do ubezpieczeń społecznych od tej daty były czynnościami pozornymi, dokonanymi jedynie w celu uzyskania tytułu ubezpieczeń i skorzystania ze świadczeń z ubezpieczenia społecznego w związku z macierzyństwem.

Trudno uznać za wiarygodne twierdzenia wnioskodawczyni, że wiedząc, iż jest w zagrożonej ciąży, świadomie ignorowała zalecenia lekarza i nadal pracowała kilkanaście godzin dziennie.

Słusznie strona odwołująca podniosła, iż obowiązujące przepisy prawa pracy nie zabraniają zatrudniania kobiet w ciąży i okoliczności związane ze stanem zdrowia pracownicy, nie mogą dyskryminować takiego pracownika pod względem zatrudnienia, to jednak w niniejszej sprawie w kontekście zebranego w sprawie materiału dowodowego pozostaje to bez znaczenia dla oceny pozorności przedmiotowej umowy o pracę i jej nieważności.

Przede wszystkim podnieść należy, że w momencie zawierania umowy wnioskodawczyni wiedząc, że jest w ciąży powinna zdawać sobie sprawę z obciążenia jej zdrowia w sytuacji dotychczasowego zatrudnienia na pełen etat, a zatem przyjęcie na siebie 14 godzinowego dnia pracy (pełen etat + $\frac{3}{4}$ etatu) w okresie trwania ciąży nie odpowiada żadnym realiom związanym z wytrzymałością organizmu ludzkiego, co samo świadczy o braku zamiaru wykonywania przez nią przedmiotowego zatrudnienia (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 8 października 2013 roku, w sprawie III AUa 46/13). Tym bardziej, że ciąża wnioskodawczyni była zagrożona, a od dnia 1 września 2012 roku lekarz prowadząca ciążę uznała, że zachodziła konieczność wystawienia wnioskodawczyni zwolnień lekarskich, a zatem od tej daty była niezdolna do pracy. Okoliczność, że odwołująca przeszła badanie lekarskie i została dopuszczona do pracy nie ma żadnego znaczenia dla oceny braku pozornego charakteru tego zatrudnienia, w sytuacji, gdy w zaświadczeniu brak jest wzmianki o tym, że praca ta miała stanowić dodatkowe zatrudnienia, a jej czas dzienny pracy miał znacznie przekraczać w ciąży normę obowiązującego wymiaru czasu pracy pracowników.

Pamiętać należy jednak, że samo przekonanie, że kobieta w ciąży zawarła umowę o pracę w celu uzyskania ochrony ubezpieczeniowej w związku chorobą i macierzyństwem w żadnym razie nie uzasadnia wyłączenia z ubezpieczeń społecznych. Ustaleniu podlegać powinno zatem, czy strony miały rzeczywisty zamiar wywołania skutków prawnych wynikających z pozornego oświadczenia woli, przy czym brak tego zamiaru dotyczy samej treści czynności prawnej (np. brak zamiaru świadczenia oznaczonej w umowie pracy) (tak też Sąd Apelacyjny w Łodzi w wyroku z dnia 10 maja 2016 roku, sygn. akt III AUa 1467/15, publ. LEX nr 2062051).

Zgodnie z art. 83 § 1 k.c. nieważne jest oświadczenie woli złożone drugiej stronie za jej zgodą dla pozorów. Główną cechą czynności pozornej jest brak zamiaru wywołania skutków prawnych, jakie łączą się z oświadczeniem określonej treści. Zachodzi wtedy świadoma,

z góry założona sprzeczność między złożonym oświadczeniem, a realnym zgodnym zamiarem obu stron czynności prawnej. Celem zaś tego działania jest, jak słusznie wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 18 marca 2004 roku w sprawie o sygn. akt III CK 456/02 (publ. Legalis nr 68095), „upozorowanie woli stron na zewnątrz i wytworzenie przeświadczenia dla określonego kręgu (otoczenia), nie wyłączając organów władzy publicznej, że czynność o określonej treści została skutecznie dokonana”. Konsekwencją takiego działania jest uznanie takiego oświadczenia za nieważne, pozbawione cechy konstytutywności. Jeżeli oświadczenie takie zostało złożone dla ukrycia innej czynności prawnej, ważność oświadczenia ocenia się według właściwości tej czynności.

Podsumowując czynność prawna pozorna to taka, która zawiera następujące elementy:

- 1) oświadczenie musi być złożone tylko dla pozorów,
- 2) oświadczenie musi być złożone drugiej stronie,
- 3) adresat oświadczenia woli musi zgadzać się na dokonanie czynności prawnej jedynie dla pozorów.

Wskazane elementy muszą wystąpić łącznie, brak któregośkolwiek z nich nie pozwala na uznanie czynności prawnej za dokonaną jedynie dla pozorów. Osoba składająca oświadczenie woli dla pozorów nie chce, aby powstały takie skutki prawne, jakie normalnie prawo łączy z tego typu oświadczeniem, ponieważ nie chce w ogóle wywoływać żadnych skutków (pozorność czysta) albo chce wywołać inne te, które wynikałyby ze złożonego przez nią oświadczenia woli (pozorność kwalifikowana). Za pozorne uznać można jedynie oświadczenia woli skierowane do określonego adresata, który zgadza się na pozorność danej czynności prawnej. Zgoda musi być wyraźna i nie budzić żadnych wątpliwości. Jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 25 lutego 1998 roku (sygn. akt II CKN 816/97), publ. LEX nr 56813 „nieważność czynności prawnej z powodu pozorności złożonego oświadczenia woli może być stwierdzona tylko wówczas, gdy brak zamiaru wywołania skutków prawnych został przejawiony wobec drugiej strony tej czynności otwarcie tak, że miała ona pełną świadomość co do pozorności złożonego wobec niej oświadczenia woli i co do rzeczywistej woli jej kontrahenta i w pełni się z tym zgadza” (wyrok SN z dnia 25 lutego 1998 r., II CKN 816/97, Lex nr 56813). Zgoda drugiej strony czynności prawnej na jej pozorność musi być wyrażona najpóźniej w chwili jej dokonywania. Czynność prawna pozorna jest dotknięta nieważnością bezwzględnie i nie wywołuje żadnych skutków prawnych od początku (ex tunc).

Podkreślenia wymaga przy tym, że ta sama czynność prawna nie może być równocześnie kwalifikowana jako pozorna (art. 83 § 1 k.c.) i mająca na celu obejście ustawy (art. 58 § 1 k.c.) (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 29 marca 2006 roku, sygn. akt II PK 163/05, publ. OSNP 2007, nr 5-6, poz. 71). Powołane przepisy stanowią odrębne i wykluczające się wzajemnie podstawy nieważności czynności prawnej. Czynność pozorna jest zawsze nieważna. Niekiedy ważna może być czynność ukryta. Dopiero wówczas jest możliwe badanie jej treści i celu w świetle kryteriów wyrażonych w art. 58 k.c. Nie jest więc możliwe obejście prawa poprzez dokonanie czynności prawnej pozornej (por. np. W. W., Obejście prawa jako przyczyna nieważności czynności prawnej, *Kwartalnik Prawa Prywatnego* 1999 nr 1, s. 69).

O czynności prawnej mającej na celu obejście ustawy można mówić wówczas, gdy czynność taka pozwala na uniknięcie zakazów, nakazów lub obciążeń wynikających

z przepisu ustawy i tylko z takim zamiarem została dokonana. Nie jest natomiast obejściem prawa dokonanie czynności prawnej w celu osiągnięcia skutków, jakie ustawa wiąże z tą czynnością prawną. Skoro z zawarciem umowy o pracę ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych wiąże obowiązek ubezpieczenia emerytalno-rentowego, chorobowego

i wypadkowego, podjęcie zatrudnienia w celu objęcia ubezpieczeniem i ewentualnego korzystania ze świadczeń z tego ubezpieczenia nie może być kwalifikowane jako obejście prawa. W sytuacji, gdy wolą stron zawierających umowę było faktyczne nawiązanie stosunku pracy i doszło do świadczenia pracy za wynagrodzeniem, sama świadomość jednej ze stron umowy, a nawet obu stron, co do wystąpienia w przyszłości zdarzenia uprawniającego do świadczeń

z ubezpieczenia społecznego, nie daje podstawy do uznania, że umowa miała na celu obejście prawa (tak też SN w wyroku z dnia 2 lipca 2008 r., sygn. akt II UK 334/07, publ. LEX nr 531865).

Sąd Okręgowy w całości podziela stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w wyroku z dnia 24 lutego 2010 roku, wydanym w sprawie o sygn. akt II UK 204/09 (Lex nr 590241), zgodnie z którym, o tym czy strony istotnie nawiązały stosunek pracy stanowiący tytuł ubezpieczeń społecznych nie decyduje samo formalne zawarcie umowy o pracę, wypłata wynagrodzenia, przystąpienie do ubezpieczenia i opłacenie składki, wystawienie świadectwa pracy, ale faktyczne i rzeczywiste realizowanie elementów charakterystycznych dla stosunku pracy, a wynikających z art. 22 § 1 k.p. Istotne więc jest, aby stosunek pracy zrealizował się przez wykonywanie zatrudnienia o cechach pracowniczych.

Nadto Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 25 stycznia 2005 roku (II UK 141/04, OSNP 2005/15/235), stwierdza, że stronom umowy o pracę, na podstawie której rzeczywiście były wykonywane obowiązki i prawa płynące z tej umowy, nie można przypisać działania w celu obejścia ustawy (art. 58 § 1 k.c. w zw. z art. 300 k.p.).

W uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego z dnia 21 maja 2010 roku w sprawie o sygn. akt I UK 43/10 (Lex nr 619658) wskazano z kolei, że umowa o pracę jest zawarta dla pozorów, a przez to nie stanowi tytułu do objęcia ubezpieczeniami społecznymi, jeżeli przy składaniu oświadczeń woli obie strony mają świadomość, że osoba określona w umowie jako pracownik nie będzie świadczyć pracy, a podmiot wskazany jako pracodawca nie będzie korzystać z jej pracy, czyli strony z góry zakładają, iż nie będą realizowały swoich praw i obowiązków wypełniających treść stosunku pracy. Skoro z zawarciem umowy o pracę ustawa z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych wiąże obowiązek ubezpieczenia emerytalnego i rentowych oraz wypadkowego i chorobowego, to podjęcie zatrudnienia w celu objęcia tymi ubezpieczeniami i ewentualnie korzystania z przewidzianych nimi świadczeń nie jest obejściem prawa.

W wyroku Sądu Najwyższego z dnia 24 sierpnia 2010 roku w sprawie o sygn. akt I UK 74/10 (Lex nr 653664) stwierdzono zaś, że podstawą ubezpieczenia społecznego jest rzeczywiste zatrudnienie, a nie sama umowa o pracę (art. 22 k.p., art. 6 ust. 1 pkt 1 i art. 13 pkt 1 w/w ustawy). Umowa o pracę nie jest czynnością wyłącznie kauzalną, gdyż w zatrudnieniu pracowniczym chodzi o wykonywanie pracy. Brak pracy podważa sens istnienia umowy o pracę. Innymi słowy jej formalna strona, nawet połączona ze zgłoszeniem do ubezpieczenia społecznego, nie stanowi podstawy takiego ubezpieczenia.

Z powyższego jednoznacznie wynika, że motywacja skłaniająca do zawarcia umowy o pracę nie ma znaczenia dla jej ważności przy założeniu, że nastąpiło rzeczywiste jej świadczenie zgodnie z warunkami określonymi w art. 22 § 1 k.p. Tym samym nie można byłoby czynić odwołującemu zarzutów, że zawarł kwestionowaną umowę o pracę jedynie w celu uzyskania świadczeń z ubezpieczeń społecznych, pod tym jednak warunkiem, że na podstawie tej umowy realizowałaby zatrudnienie o cechach pracowniczych.

Zgodnie z poglądem wyrażonym przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 6 sierpnia 2013 roku, sygn. akt II UK 11/13 (LEX nr 1375189), jeżeli strony umowy o pracę nie zamierzają wywołać skutku prawnego w postaci nawiązania stosunku pracy, a ich oświadczenia uzewnętrznione umową o pracę zmierzają wyłącznie do wywołania skutku w sferze ubezpieczenia społecznego, to taka umowa jako pozorna jest nieważna (art. 83 § 1 k.c.).

Głównym celem zawarcia umowy o pracę winno być zatem nawiązanie stosunku pracy, a jedynie rezultatem i pośrednim celem zatrudnienia jest uzyskanie wskazanych korzyści. Podkreślić przy tym należy, że zarówno przepisy prawa pracy, prawa ubezpieczeń społecznych, jak i przepisy ustrojowe pozwalają kształtować elementy stosunku pracy zgodnie z wolą stron.

Mając na uwadze dotychczas poczynione rozważania prawne należy podkreślić,

że w realiach niniejszej sprawy Sąd Okręgowy w Łodzi w celu dokonania kontroli prawidłowości zaskarżonej decyzji organu rentowego musiał ustalić zatem, czy pomiędzy wnioskodawczynią, a płatnikiem składek istotnie doszło do nawiązania i realizacji stosunku pracy w warunkach określonych w art. 22 § 1 k.p.

Zdaniem Sądu Okręgowego w Łodzi nie ma wątpliwości, że umowa o pracę spisana w dniu 3 września 2012 roku z M. W. miała charakter fikcyjny. Stanowisko takie uzasadniają ustalone okoliczności faktyczne.

Wnioskodawczyni reprezentowana w niniejszym postępowaniu przez profesjonalnego pełnomocnika nie wykazała, że w ramach zawartej spornej umowy o pracę doszło do nawiązania i realizacji stosunku pracy, a zatem jej faktycznego wykonywania. Zgromadzony materiał dowodowy świadczy ponadto, że również pracodawca nie miał zamiaru zatrudniania wnioskodawczyni, tym bardziej, że nic nie wskazuje na to, aby istniała realna potrzeba jej zatrudnienia na umówionym stanowisku. Przede wszystkim zainteresowani nie wyjaśnili przyczyn dla których na to stanowisko nie została zatrudniona nowa osoba zaraz po rozwiązaniu umowy z płatnikiem V. W. (2). Nie wykazano rzeczywistej potrzeby zatrudnienia pracownika na tym stanowisku, który obowiązki swoje mógł wykonywać jedynie w późnych godzinach popołudniowych – z uwagi na zatrudnienie u innego pracodawcy na pełen etat. Niemożliwym jest wykonywanie tych obowiązków w zakresie nadzoru nad personelem sklepu wykonującym pracę od godziny otwarcia sklepu, czyli od godziny 6.00. Nadto, tak jak już wyżej podniesiono system komputerowy HIPERMARKET, który rzekomo miała wdrażać wnioskodawczyni obowiązywał w sklepie znacznie wcześniej – od ponad 2 lat.

Strona odwołująca się nie udowodniła wykonywania pracy, nie sprecyzowała nawet zakresu obowiązków na umówionym stanowisku. Stanowisko kierownika sklepu jest stanowiskiem na tyle samodzielnym, że osoba je sprawująca mogłaby udowodnić pełnienie takich obowiązków, choćby na podstawie podpisywanych dokumentów, czy dowodu z zeznań klientów i kontrahentów pracodawcy. Takie dowody nie zostały przedstawione. A tłumaczenia, że praca wykonywana była na zapleczu są nieprzekonujące.

Na M. W. spoczywał, zgodnie z art. 6 k.c. obowiązek wykazania, że wykonywała na rzecz R. W. (3) i V. W. (2) pracę pod ich kierownictwem oraz w miejscu i czasie wyznaczonym przez pracodawcę, za wynagrodzeniem. Reprezentowana przez profesjonalnego pełnomocnika wnioskodawczyni nie udowodniła tych okoliczności.

W istniejącym stanie faktycznym należy stwierdzić, że strony zawierając umowę o pracę miały zamiar wywołania innych skutków prawnych niż te, które wynikają z umowy o pracę oraz jednocześnie próbowały przez jej zawarcie wprowadzić w błąd osoby trzecie, co do dokonanej czynności.

Umowa o pracę z dnia 3 września 2012 roku ma zatem charakter pozorny, której zamiarem było jedynie umożliwienie wnioskodawczyni skorzystanie ze świadczeń z zakresu ubezpieczeń społecznych w związku z macierzyństwem, a nie świadczenie pracy w ramach zawartej umowy. Zawarta umowa o pracę stanowić miała narzędzie do realizacji tego celu. Fikcyjne, czyli tylko pozorne zawarcie umowy o pracę, nie mogło stanowić podstawy do objęcia wnioskodawczyni obowiązkowymi ubezpieczeniami pracowniczymi.

Wnioskodawczyni chciała uzyskać dodatkowy, korzystniejszy tytuł ubezpieczeń, by w okresie choroby i macierzyństwa mieć zabezpieczenie finansowe. Nie miała jednak zamiaru świadczenia pracy w Sklepie (...), (...) s.c. i nigdy wynikających z umowy o pracę obowiązków faktycznie nie realizowała.

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie wnioskodawczyni od decyzji ZUS I Oddziału w Ł. z dnia 21 lutego 2013 roku, nr (...).

Jednocześnie wskazać należy, że wbrew stanowisku pełnomocnika organu rentowego odwołanie nie podlegało odrzuceniu. Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 28 lipca 2004 roku wydanej w sprawie o sygn. akt III CZP 32/04 wskazał, że występowanie

w sprawie w charakterze pełnomocnika strony osoby, która nie może być pełnomocnikiem, oznacza brak należytego umocowania, co powoduje nieważność postępowania (art. 379 pkt 2 k.p.c.), a uchybienie to nie może być usunięte w drodze zatwierdzenia przez stronę czynności dokonanych przez tę osobę (publ. Legalis nr 64222). Okoliczność ta

była już jednak podstawą stwierdzenia nieważności postępowania przez Sąd Apelacyjny w Łodzi, który rozpoznając apelację organu rentowego wniesioną od wyroku wydanego w sprawie o sygn. akt VIII U 996/13 uchylił zaskarżony wyrok oraz zniósł postępowania przed Sądem Okręgowym

i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Łodzi. Jednocześnie Sąd Apelacyjny w Łodzi w sprawie o sygn. akt III AUa 1532/14 wskazał, że nienależyta reprezentacja strony powodowej, na skutek działania osoby, która nie może być pełnomocnikiem, nie stanowi podstawy do odrzucenia pozwu, a stwierdzenie, że pełnomocnik strony nie mógł być pełnomocnikiem stanowi podstawę do wszczęcia przez Sąd pierwszej instancji postępowania naprawczego na podstawie art. 130 k.p.c.

Z tego też względu Sąd ponownie rozpoznający sprawę wezwał wnioskodawczynię do usunięcia braków formalnych odwołania poprzez jego podpisanie w terminie tygodniowym od daty doręczenia pod rygorem zwrotu odwołania. W dniu 5 października 2015 roku wnioskodawczyni uzupełniła powyższy brak i podpisała odwołanie

Odnośnie zasądzonych kosztów procesu wskazać należy, że zgodnie z mającą status zasady prawnej uchwałą 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20 lipca 2016 roku w sprawie o ustalenie istnienia bądź nieistnienia stosunku ubezpieczenia społecznego lub jego zakresu (o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego, o podleganie ubezpieczeniom społecznym) do niezbędnych kosztów procesu zalicza się wynagrodzenie reprezentującego stronę radcy prawnego, biorąc za podstawę zasądzenia opłaty za jego czynności z tytułu zastępstwa prawnego stawki minimalne określone w § 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (sygn. akt III UZP 2/16, publ. LEX nr 2071356, www.sn.pl, Biul.SN 2016/7/19-20).

Jak wskazał pełnomocnik organu rentowego w złożonym zestawieniu wartość przedmiotu sporu w niniejszej sprawie wynosi 13.398,00 zł.

Mając na uwadze tak ustaloną wartość przedmiotu sporu oraz wynik postępowania Sąd o kosztach procesu orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. w zw. z § 6 pkt 5 oraz w zw. z § 12 ust. 1 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (t. j. Dz. U. 2013, poz. 490) i zasądził na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych od M. W. kwotę 4.200,00 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego, obejmujących również koszty zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym (75 % x 2400 zł + 2400 zł) z uwagi na wniosek pełnomocnika ZUS zawarty w apelacji.

Sąd zastosował ww. rozporządzenie z uwagi na datę wniesienia odwołania od zaskarżonej decyzji. Obecnie obowiązujące Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. z 2015 roku, poz. 1804) zmienione Rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 roku zmieniającym rozporządzenie w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. 2016, poz. 1667) nie ma bowiem zastosowania do spraw wszczętych i niezakończonych przed dniem jego wejścia w życie - tj. przed 1 stycznia 2016 roku. Do czasu zakończenia takich postępowań w danej instancji stosuje się przepisy dotychczasowe.

ZARZĄDZENIE

Odpis wyroku wraz z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikowi wnioskodawczyni.

19 stycznia 2017 roku

M.U.